

Psychische kwetsbaarheid en veerkracht

Variatie in psychische kwetsbaarheid en veerkracht in relatie tot omgeving

Universiteit Leiden

kinder- en jeugdpsychiatrie
karakter

Radboudumc

Wouter Staal, mei 2021

Inhoud

Psychisch kwetsbaar vs psychisch gezond

Amplitie, preventie, (therapie)

Resilience (veerkracht)

Basis principes van ontwikkeling

Kwetsbaarheid in transitie, liminaliteit

Stel de leerling, het kind, de jongere *niet* centraal

psychische kwetsbaar vs psychische gezond

Subjectief begrip

Cognitieve, sociale en emotionele aspecten

Cultuur, subjectieve beleving

Geen heldere definitie

psychische kwetsbaar vs psychische gezond

Nauwelijks kwetsbaar
en zeer veerkrachtig

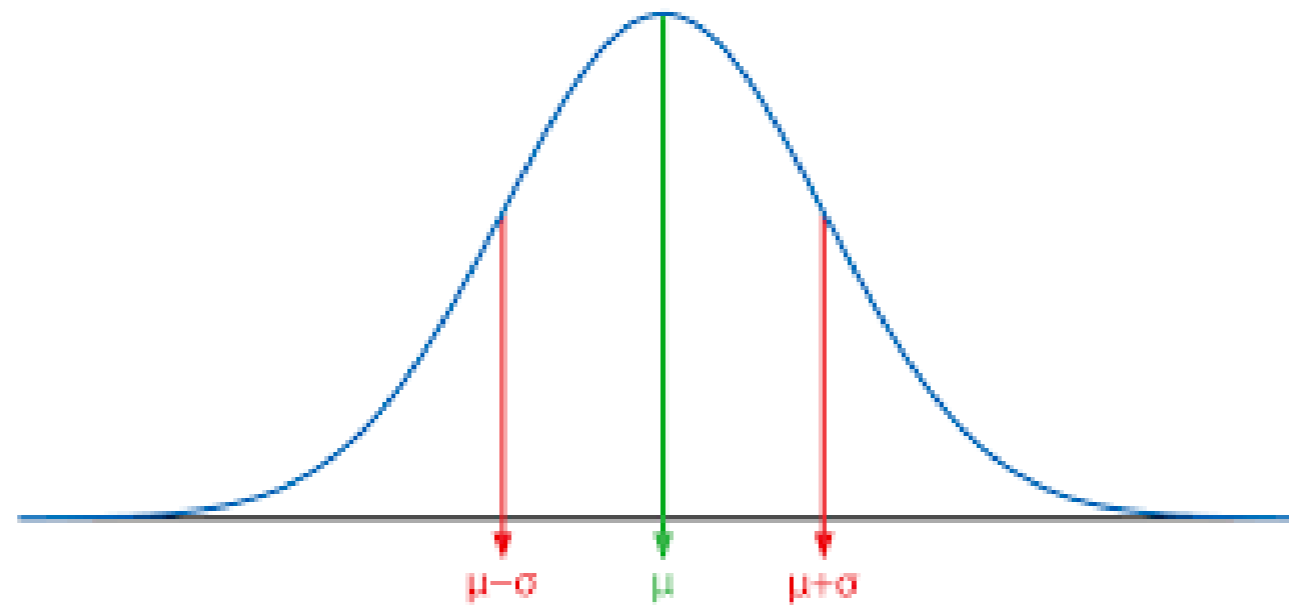

Zeer kwetsbaar
en nauwelijks veerkrachtig

Psychische kwetsbaarheid varieert tussen mensen!

psychische kwetsbaar vs psychische gezond

Psychische kwetsbaarheid van de mensheid:
De p-factor

Laag risico op stoornis

Hoog risico op stoornis

psychische kwetsbaar vs psychische gezond

Hoge p-factor:

Een relatief zeer kleine groep!

zwaardere genetische component
meer somatische comorbiditeit
meer neuro-cognitieve beperkingen
multidisciplinaire hulp noodzakelijk
raakt alle levensdomeinen
levensloop benadering

Gemiddelde p-factor:

Relatief de grootste groep!

genetische component in sterke interactie met omgeving
meer episodisch
neurocognitieve beperkingen in mindere mate aanwezig
vraagt om omgeving gerichte interventies: amplitie en primaire preventie

psychische kwetsbaar vs psychische gezond reacties bij oplopende druk

Internaliseren

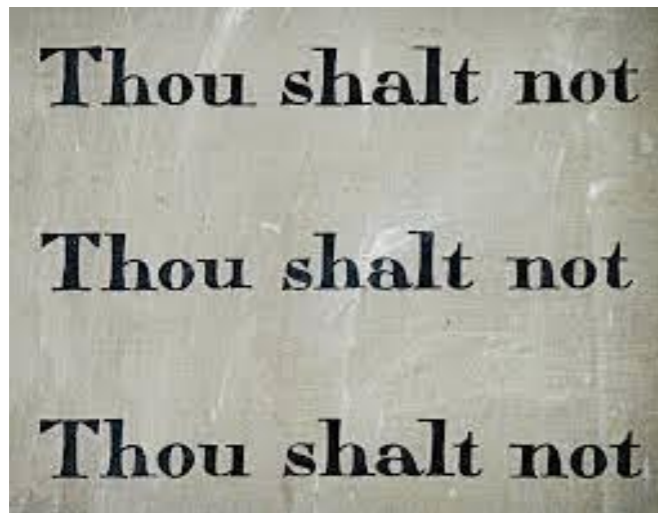

externaliseren

Realiteitsverlies

de algemene reacties bij oplopende druk het COVID-19 voorbeeld

Internaliseren

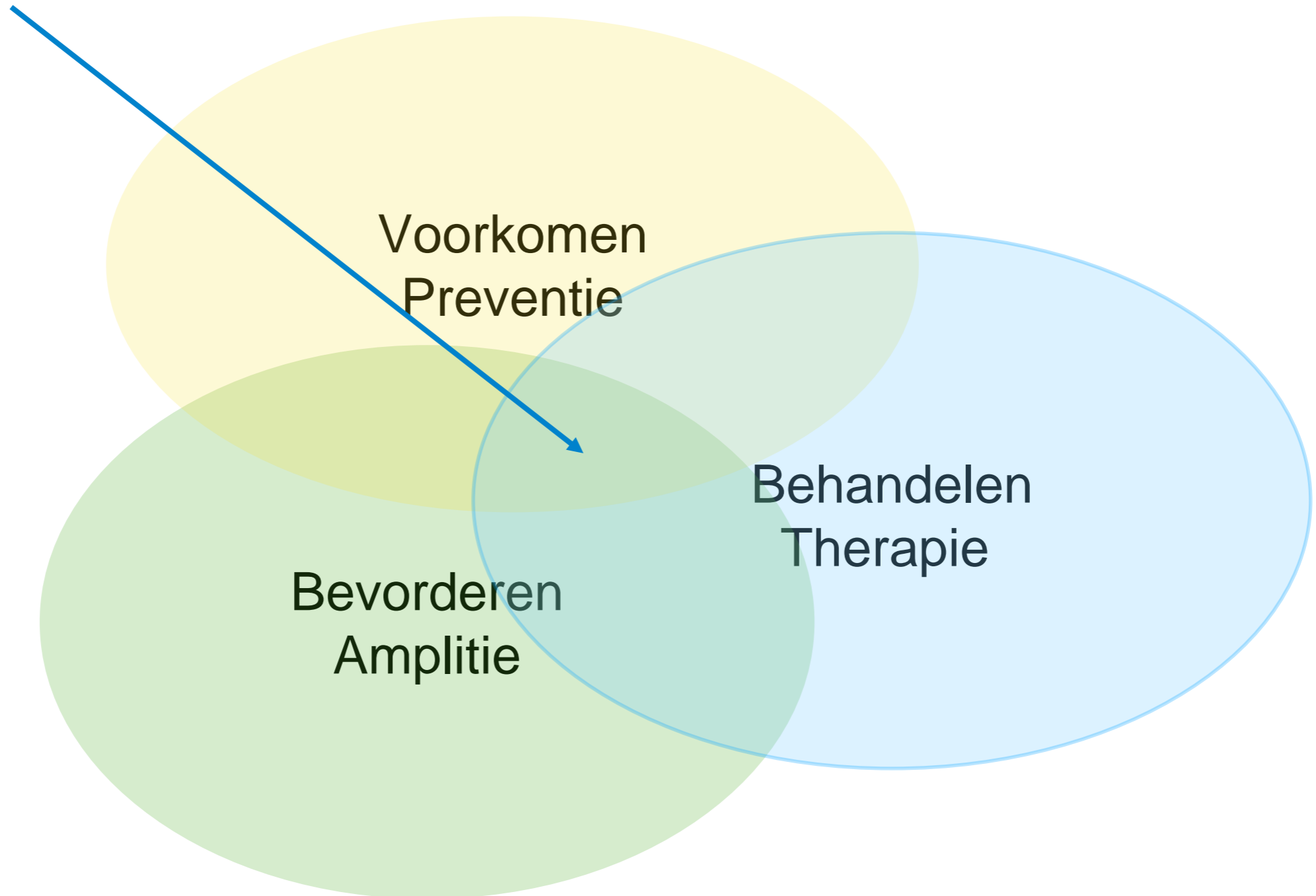
externaliseren

Realiteitsverlies

Amplitie, preventie, therapie

Generieke
interventies

Voorkomen
Preventie

Bevorderen
Amplitie

Behandelen
Therapie

Amplitie, preventie, therapie

Basis principes

Altijd vanuit kennis over normale ontwikkeling

Er zijn (kwetsbare) transitie's in sociaal emotionele ontwikkeling

Meervoudige perspectievenname is nodig

Amplitie, preventie, therapie

generieke interventies

Groene omgeving

Voldoende beweging

Kleine groepen

Resilience (veerkracht)

“a state of well-being in which every individual realizes his or her own potential, can cope with the normal stresses of life, can work productively and fruitfully, and is able to make a contribution to her or his community”

Front Psychiatry. 2021; 12: 559154.
Published online 2021 Mar 23. doi: [10.3389/fpsy.2021.559154](https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.559154)

PMCID: PMC8021705
PMID: [33833694](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33833694/)

Tutor of Resilience: A Model for Psychosocial Care Following Experiences of Adversity

[Francesca Giordano](#)^{1,*}, [Alessandra Cipolla](#)¹ and [Michael Ungar](#)²

Het leerproces van resilience (veerkracht)

Leer in moeilijke situaties te denken over verbreding van je mogelijkheden

Leer innerlijke vitale bronnen bewust te worden: deze zijn b.v. sociale vaardigheden, vermogen om een andere toekomst te zien, vermogen tot verwoorden van emoties etc.

Versterk je vermogen tot emotie regulatie, beperk in crisis je emotionele respons

Werk actief aan positieve sociale relaties

Versterk relaties binnen familie

Basis principes van ontwikkeling

Ontwikkelingsfasen bouwen op elkaar voort!

Basis principes van ontwikkeling

- Normale ontwikkeling kent een ruime bandbreedte

Basis principes van ontwikkeling

- Ontwikkelingspatronen kenmerken de ontwikkeling

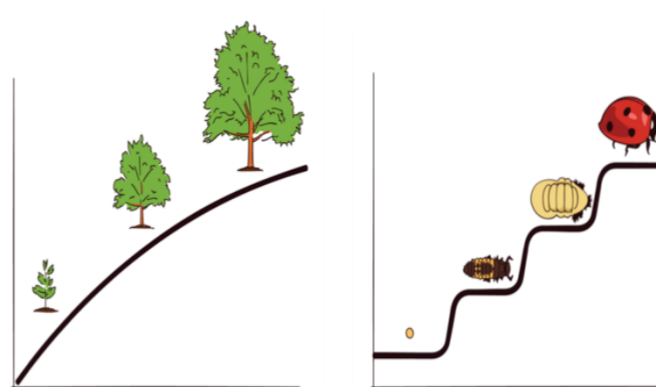
eenvoudig naar complex: vb grijpen

Sensitieve periodes: vb taal-spraak

kritische periodes: vb gehechtheid

continue - sprongen

volgorde

Basis principes van ontwikkeling:

Cognitieve ontwikkeling

levensfase	cognitieve vaardigheid
baby	visuele-, auditieve-, tactiele waarneming motoriek
peuter/ kleuter	geheugen taal- en spraak ruimtelijk en visueel inzicht (o.a. tekenen) leren onderscheiden zelf en ander fantasie (alsof spel)
basis schoolleeftijd	lezen, schrijven en rekenen taakgericht werken, aandacht en concentratie
pubertijd	ruimtelijk denken abstract denken en logisch redeneren hypothetisch redeneren kennis vergaren
volwassenheid	oorzaak en gevolg denken kennis toepassen langere termijn (jaren) planning

Indrukken op doen

Interactie vaardigheden

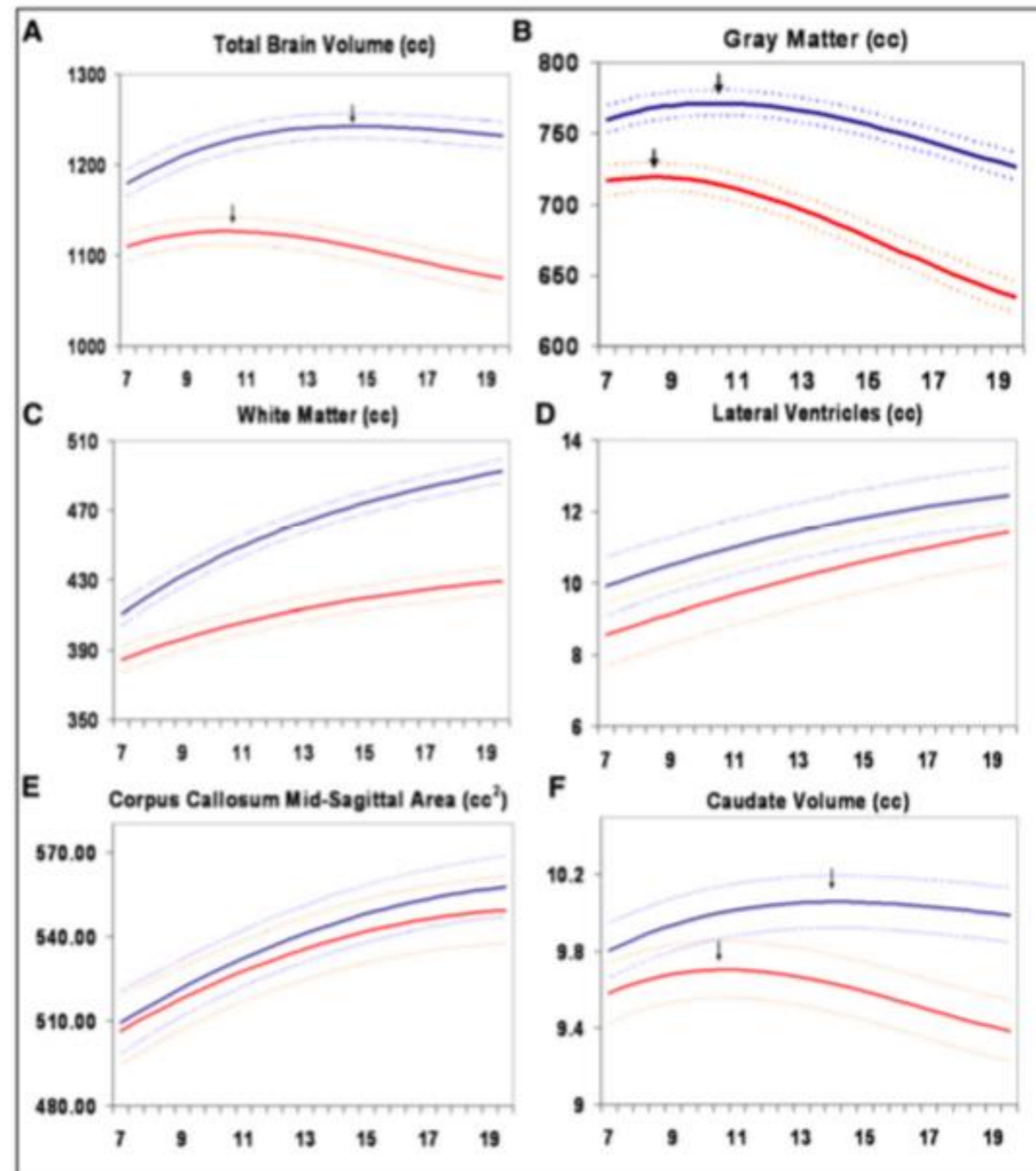

Cognitieve vaardigheden

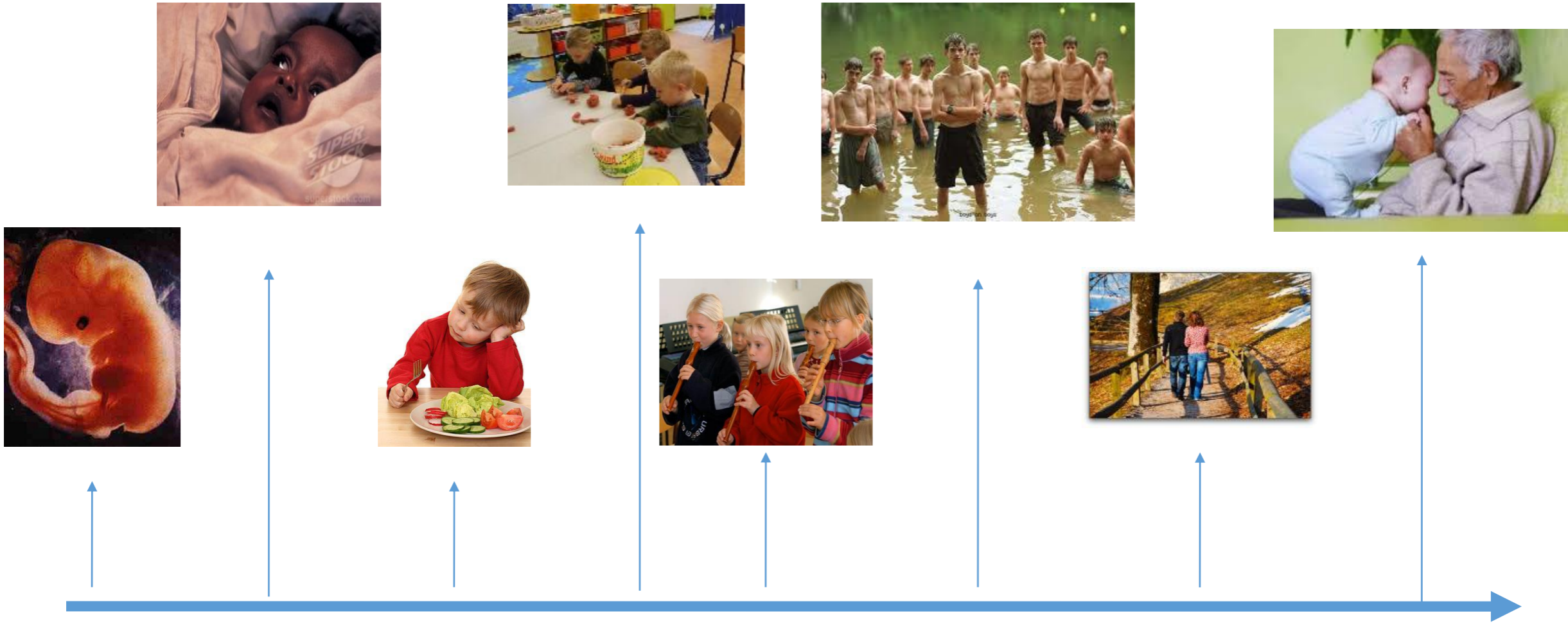

Omgeving kunnen aanpassen

Basis principes van ontwikkeling: Cognitieve ontwikkeling

Basis principes van ontwikkeling: sociaal emotionele ontwikkeling

Basis principes van ontwikkeling: sociaal emotionele ontwikkeling

“girls are socialized to be emotional, nonaggressive, nurturing, and obedient, whereas boys are socialized to be unemotional, aggressive, achievement oriented, and self-reliant”

Basis principes van ontwikkeling: sociaal emotionele ontwikkeling

competitie en loyaliteit

taal en intimiteit

kwetsbaarheid in transitie en liminaliteit

losmaken van de oude fase

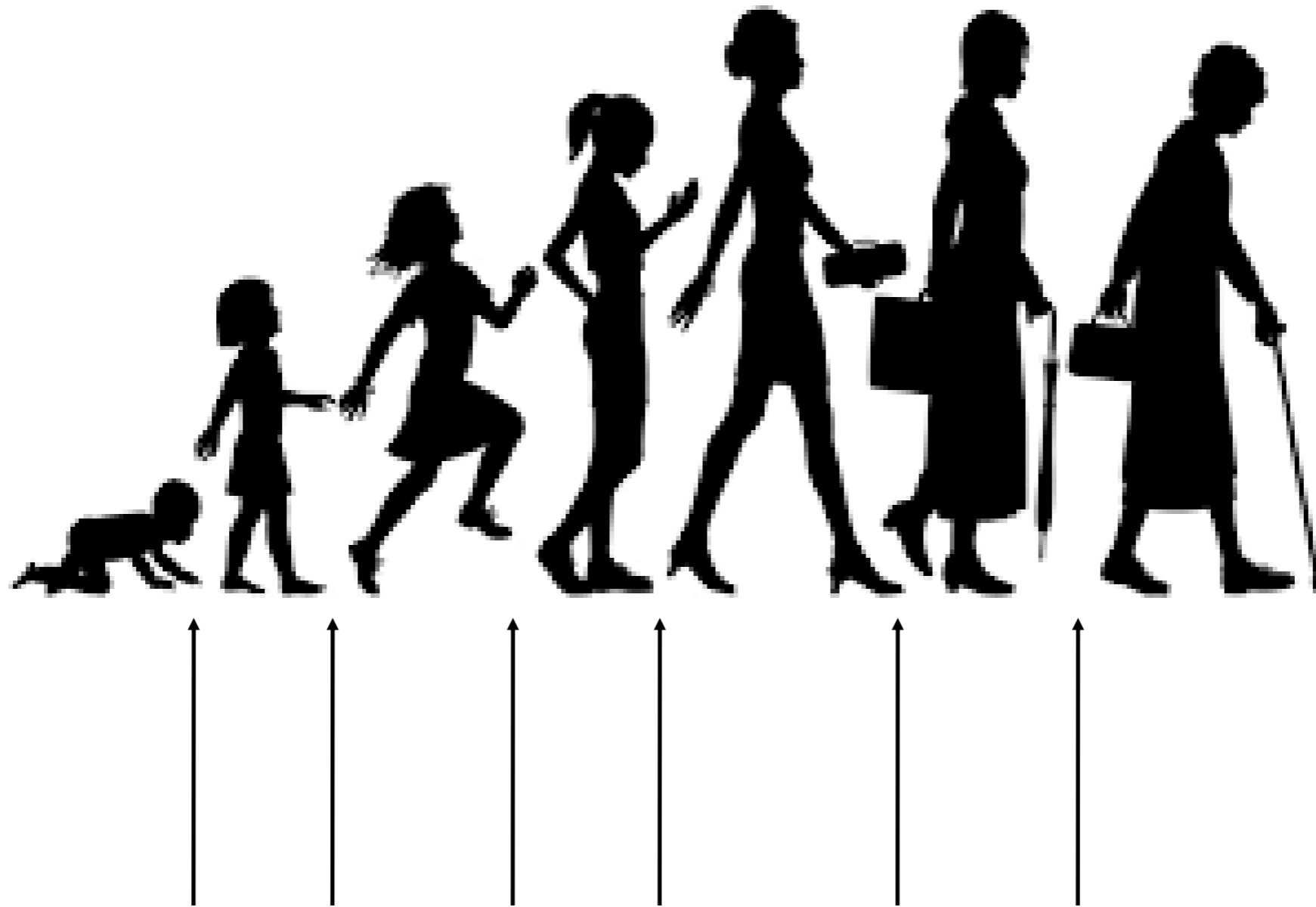
liminale fase: verlies van identiteit en status

nieuwe identiteit en herintreden

kwetsbaarheid in transitie en liminaliteit

kwetsbaarheid in transities en liminaliteit

verhoogd kwetsbaar in transities

Stel de leerling, het kind, de jongere niet centraal

Vaak focus van interventies

Gedrag

Vraagt meervoudige perspectiefname

Interacties met omgeving

Vraagt om biografie en testen

Vaardigheden en ervaringen

Dank voor jullie aandacht!!